

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 3 december 2020

Mål nr

Ö 5254-19

PARTER

Klagande

RYO

Ställföreträdare: HNA

Ställföreträdare: EO

Ombud och biträde enligt rättshjälpslagen: Advokat ML

Motpart

YOR

God man: Advokat NU

SAKEN

Avvisande av talan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges beslut 2019-09-11 i mål T 4572-18

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut om avvisning av RYOs talan om hävande av faderskap och återförvisar målet i denna del till hovrätten för vidare handläggning.

Högsta domstolen fastställer ersättning enligt rättshjälpslagen åt ML till 12 460 kr. Av beloppet avser 9 968 kr arbete och 2 492 kr mervärdesskatt.

NU ska få ersättning av allmänna medel enligt 20 kap. 2 b § föräldrabalken för biträdet åt YOR i Högsta domstolen med 1 755 kr. Av beloppet avser 1 404 kr arbete och 351 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

RYO har yrkat att Högsta domstolen undanröjer hovrättens beslut om avvisning och återförvisar målet till hovrätten för vidare handläggning.

YOR har genom god man anfört att de rådande förhållandena ska bestå.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av punkten 4.

SKÄL

Bakgrund

1. HNA har uppgett att hon och YOR gifte sig 2003 i Somalia men att hon 2007 ensam lämnade landet. Hon kom till Sverige 2012 tillsammans med dottern RYO. Dessförinnan hade hon under en period varit bosatt i Italien och

det var där hon hade fött RYO. Enligt vad HNA har uppgett var fadern en man som hon hade haft ett förhållande med där. I samband med ankomsten till Sverige registrerades det i folkbokföringen att HNA fortfarande var gift med YOR. På grund av detta registrerades han som far till RYO.

2. RYO yrkade vid tingsrätten att faderskapet skulle hävas. YOR företräddes av en god man som för hans räkning motsatte sig hävandet av faderskapet. Hon yrkade vidare att den man som modern hade haft ett förhållande med i Italien skulle fastställas vara hennes far.

3. Tingsrätten ogillade RYOs talan. Hovrätten har avvisat hennes talan med hänvisning till att varken YOR eller den utpekade fadern har kunnat identifieras på ett tillfredsställande sätt.

Frågan i Högsta domstolen

4. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd beträffande RYOs talan om hävande av faderskap. Prövningstillstånd har inte meddelats i målets övriga delar.

5. Prejudikatfrågan i Högsta domstolen är huruvida den som har registrerats i folkbokföringen som ett barns far därigenom kan anses vara tillräckligt identifierad för att en domstol ska kunna pröva en talan mot honom om hävande av faderskapet.

Fastställande och hävande av faderskap

6. Enligt 1 kap. 1 § föräldrabalken ska den man som modern är gift med vid barnets födelse anses som barnets far (faderskapspresumtionen). Faderskapet kan dock hävas under de förutsättningar som anges i 1 kap. 2 §.

7. I internationella förhållanden gäller att en man som är eller har varit gift med barnets mor ska anses som barnets far, när detta följer av lagen i den stat där barnet vid födelsen fick hemvist eller, om inte någon ska anses som barnets far enligt den lagen, när det följer av lagen i en stat där barnet vid

födelsen blev medborgare (se 2 § lagen, 1985:367, om internationella faderskapsfrågor). Om det står klart att det med stöd av denna bestämmelse går att peka ut en viss man som far till barnet, behövs inget särskilt fastställande av faderskapet enligt bestämmelserna i 1 kap. föräldrabalken.

8. Vid en talan om fastställande eller hävande av faderskap ska svensk rätt tillämpas om barnet har sin hemvist i Sverige när målet avgörs i första instans (se 5 §).

Kraven på identifiering av en svarande

9. En talan måste alltid riktas mot en viss fysisk eller juridisk person. Svaranden ska vara på ett tillfredställande sätt identifierad i den mening att det går att fastställa vem domen avser. En brist i detta avseende innebär att rättegångshinder föreligger. (Se 34 kap. 1 § rättegångsbalken, jfr även ”Mannen från Chile” NJA 1983 s. 639.)

Identifiering av svaranden i ett mål om hävande av faderskap

10. När det gäller barn som är födda utomlands och flyttar till Sverige tar Skatteverket normalt ställning till frågan om faderskap i samband med att barnet folkbokförs. Om verket då antecknar att en viss person är barnets far och denna anteckning grundas på verkets bedömning att det föreligger en sådan faderskapspresumtion som avses i 2 § i 1985 års lag, bör anteckningen normalt äga vitsord (se ”Den oklara identiteten” NJA 2017 s. 430 p. 23).

11. En folkbokföringsuppgift om faderskap som har tillkommit i samband med ett barns inflyttning till Sverige kan emellertid, liksom andra uppgifter om faderskap, senare komma att ifrågasättas. Det kan därför uppkomma ett behov av att väcka en talan om hävande av faderskap för att på så vis undanröja den presumtion som registreringen i folkbokföringen ger upphov till.

12. Syftet med en talan om hävande av faderskap är att häva de rättsverkningar som är knutna till ett på visst sätt fastlagt faderskap. När faderskapet inte kommer till uttryck på annat sätt än genom en registrering i folkbokföringsregistret, finns det inget behov av att identifiera svaranden i målet på annat, mera precist sätt än genom de uppgifter som folkbokföringen innehåller. Det förhållandet att folkbokföringsuppgifterna framstår som knapphändiga bör då inte vara något hinder mot en talan om hävande av faderskapet.

13. Det kan påpekas att barnet i annat fall skulle kunna komma att berövas möjligheten att överhuvudtaget föra talan i allmän domstol om att häva ett faderskap som grundas på en registrering som enligt barnets mening är materiellt felaktigt, när uppgifterna om den registrerade fadern är knapphändiga. Detta skulle framstå som särskilt stötande när det finns någon utredning som gör det möjligt att fastställa ett materiellt riktigt faderskap.

Bedömningen i detta fall

14. RYOs talan riktar sig mot YOR, född 1976. Även om uppgifterna om honom är knapphändiga svarar de mot de uppgifter som folkbokföringen innehåller om RYOs far. Det kan därmed inte anses föreligga någon tvekan om vem som talan om hävande av faderskap förs mot, nämligen den i folkbokföringen angivne mannen.

15. Identifieringen av svaranden får därför anses tillräcklig. Något hinder mot att ta upp talan mot YOR har därmed inte förelegat. Hovrätten skulle alltså ha prövat RYOs talan om hävande av faderskapet.

16. Hovrättens beslut om avvisning ska därmed undanröjas och målet i denna del återförvisas dit för erforderlig handläggning.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Agneta Bäcklund, Sten Andersson, Stefan Reimer (referent) och Cecilia Renfors
Föredragande har varit justitiesekreteraren Robert Lind